

Madžio skulptūra prie Raudonės mokyklos

(Atkelta iš 19 p.)

kė, jog sovietmečiu pilyje buvo įkurdinta mokykla. Kai tokia įstaiga čia veikia tvarka ir rūmuose, ir parkas prižiūrimas, net retesnis medžių rūšys lentelėmis su užrašais pažymėtos. Ir miestelis tvarkingas. Nors žalumos dar ir nedaug, spalvų čia netrūksta. Sakoma, kad miesteliui vardą davė per jį tekantis Nemuno intakas Raudonė.

Pirmosios pilysi prie Nemuno yra pastatytos anksčiau, Vytenio (1295–1316), karų su kryžiuočiais laikais, kai Nemuno pakrantės buvo įtvirtintos kaip gynybinė linija. Po Žalgirio mūšio (1410 m.) tokių pilių reikšmė šiose vietose sumenko ir, laikui einant, jos ėmė nykti. Dalis jų buvo atgaivintos ir naujoms funkcijoms pritaikytos XVI–XVII a., kai Nemunas tapo svarbiu prekybos kelias. Raudonės upelis (*Rodan, Roddan*) istoriniuose šaltiniuose pradedamas minėti kryžiuočių Vygando Marburgiečio kronikoje ir 1360,

Raudonės gyvenvietės fragmentas ir Raudonės dvaro parko tvenkinys

1366, 1420 kryžiuočių kelių aprašymuose.

Mokslininkai spėja, kad Raudonėje galėjo stovėti 1341 / 1343 m. kryžiuočių statyta Antrojo Bajernburgo (Zweite Bayernburg) pilis. 1384 m. šią pilį užėmė ir sunaikino Vytautas Didysis.

Iki XVI a. Raudonė buvo karališkasis dvaras. Jį Žygimantas Augustas buvo atidavęs Žemaičių seniūnui, į Lietuvą emigravusiam vokiečių riteriui, pirkliui Jeronimui Krišpinui-Krišenšteinui. Raudonės pilies klestėjimo pradžia siejama būtent su šio pirklio vardu. 1663 m. K. Kiršenšteino anūkas Jeronimas Krišpinas Kiršenšteinas tapo LDK izdo valdytoju ir sekretoriumi. Savo pagrindinę rezidenciją jis įsirengė Raudonėje. Tais laikais buvo Raudonės aukso amžius. Tada šis statinys buvo keturkampis, kampuose turėjo po bokštą su šaudymo angomis. XIX a. iš 4 bokštų buvo likęs vos vienas. Pilis buvo rekonstruojama 1810–1822 m., 1861–1877 m., 1968 metais. 1820–1835 m. rūmų dalis buvo nugriauta, o plytos išvežtos į Jurbarką namams statyti.

Šis renesansinio stiliaus ansamblis turėjo 33,5 m aukščio cilindrinį bokštą.

XVIII a. 5 deš. Raudonės pilis atiteko Kiršenšteinų giminei Olenkskių žiniai. Tada buvo pakeistas pilies planas. Greitai po to ją nuniokojo gaisras.

XIX a. pr. Oldenskiai turėjo daug skolų ir nutarė Raudonės dvarą parduoti. Jį įsigijo kunigaikštis Platonas Zubovas.

Jis buvo nutaręs ir pradėjęs rūmus perstatyti, tačiau greitai mirė ir rūmai apie 30 metų neturėjo šeimininko. Tada jie atiteko P. Zubovo dukrai Sofijai von Pirch-Kaisarovai. Ji apsigyveno Raudonėje ir 1861–1877 m. pilį rekonstravo. Rūmai tada įgavo neogotikinio stiliaus bruožų.

S. Kaisarovai mirus, pilį perėmė jos dukra Sofija Wechsel, vėliau – S. Kaisarovos anūkė Sofija. Ji buvo ištekėjusi už portugalų de Faria e Kastro.

Raudonės pilis (XVI a. pab.), malūnas (XIX a.) ir parkas

Iki XVI a. pabaigos Raudonė buvo karališkasis dvaras, kurį Žygimantas Augustas padovanojo prūsų kilmės pirkliui Kiršėnšteinui. Jo sūnus XVI a. pab. čia pasistatė renesansinio stiliaus dvaro rūmus – pilį. K. Kiršėnšteinui anūkas, LDK ūdininkas ir sekretorius, Jeronimas Kršpinas Kiršėnšteinas Raudonės pilyje įsirengė savo pagrindinę rezidenciją. Tai buvo pilies klestėjimo metai. Tuos laikus mena iki dabar pilies sienoje išlikęs jos statytojų Kiršėnšteinų herbas su 1600 metų data. XVIII a. pilis atiteko Kiršėnšteinų giminaičiams Oldenskiams. Pastatas iš uždaro stačiakampio įgavo U raidės formą, o rytinio pilies korpuso centre buvo pristatytas cilindrinis bokštas. Paskutinis Oldenskis gaisro apniokotą Raudonės pilį pardavė grafiui Platonui Zubovui. Šis ėmėsi pilies atstatymo ir remonto darbų. Po jo mirties pilis atiteko dukrai Sofijai Kaisarovai. 1877 m. pilį paveldėjo S. Kaisarovos dukra Sofija Vaksel, vėliau – pastarosios duklė Sofija, ištekėjusi už portugalų Jose de Faria e Castro. Dabartinę išvaizdą pilis įgavo po 1877 m. rekonstrukcijos. Rekonstrukcijos paslėpė renesansinę pilies architektūrą, kurios ryškūs pavyzdys išliko šiauriniame korpuso ir jo bokštoose.

Šiuo metu Raudonės pilyje įsikūrusi Raudonės pagrindinė mokykla. Restauruotas 33,5 metro aukščio pilies bokštas kviečia turistus pasigrožėti nuostabiu Nemuno slėniu.

Šiaurinėje Raudonės pilies pusėje išlikęs mūrinis 1877 m. statytas pilaitės pavidalo neogotikinis pastatas, naudotas dvaro ūkio reikalams, tarnų gyvenamosioms patalpoms. 1923 m. pastate įrengtas malūnas.

Greta pilies – senas parkas. Parką XVI a. pabaigoje užveisė K. Kiršėnšteinas. XIX a. valdant Platonui Zubovui parkas galutinai susiformavo ir įgavo angliškojo tipo parkui būdingų bruožų. Parke auga retų medžių – sidabrinis kėnis, kedrinė pušis, pilkasis niešutmedis, septynių kamienų liepa, stovi legendomis apipintas Gedimino ažuolas, po kuriuo, pasak legendos, vykdamas į Veliuoną, paskutinį kartą pietavo LDK kunigaikštis Gediminas. Deja, ažuolas jau nebežaliuoja. Parke gausu atokvėpio vietų: Beždžionkalnis, Draugystės kalnas, Šaulių aikštė, Meilės kalnas.

Zmonės į Raudonę vilioja ne tik Raudonės pilis, bet ir kartą per metus, paskutinį gegužės savaitgalį vykstantis, jau tradiciniu tapęs Jurbarko rajono savivaldybės kultūrinio turizmo renginys „Panemunių žiedai“.

Pirmojo pasaulinio karo metais Raudonės dvare vokiečiai buvo įrengę koncentracijos stovyklą. Čia buvo laikoma apie 300 veneriškėmis ligomis sergančių moterų. Tuo laikotarpiu iš rūmų vokiečiai išvežė labai daug čia buvusių meno vertybių: brangenybių, meno kūrinių, sunaikino biblioteką.

Raudonę iš S. Kaisarovos ir jos vyro de Faria e Castro paveldėjo jų sūnus, kuriam rūmai priklausė iki 1938 metų. Tuo laiku dvaras jau buvo stipriai įsiskolinęs. 1934 m. pilis buvo parduota varžytinėse. Kai visuomenė pradėjo protestuoti, pilis buvo perleista Lietuvos bankui.

Nepriklausomos Lietuvos metais raudonėje planuota įrengti Lietuvos prezidento vasaros rezidenciją, tačiau tas planas nebuvo realizuotas.

1944 m. vokiečiai atsitraukdami susprogdino didįjį pilies bokštą. Griūdamas jis apgadino dalį pietinio rūmų korpuso.

Sovietmečiu bokštas ir sugriautas rūmų korpusas buvo atstatyti. Dabar čia veikia Raudonės pagrindinė mokykla.

Raudonės pilies mišraus stiliaus parkas įkurtas XVIII a. pabaigoje dar XVI a. čia buvusio parko vietoje. Spėjama, kad naujojo parko suformavimu XVI a. pab. rūpinosi K. Kiršėnšteinas.

1717 m. rašytiniuose šaltiniuose minimas Raudonės itališkas sodas (parkas).

XVII a. po rūmų rekonstrukcijos buvo performuota parko kompozicinė ašis.

Rūmų parkas buvo atnaujintas R. Zubovo valdymo metams (1860–1922).

XIX a. pr. prie centrinės parko alėjos buvo įrengtas tvenkinys (Napoleono kepurė), supiltas apžvalgos kalnelis, įrengtos kelios apžvalgos aikštelės.

1857 m. D. Afanasjevas rašė, kad Raudonėje yra puikus angliško stiliaus parkas.

1866–1877 m. parkas buvo rekonstruojamas: nutiesta naujų takų, pasodinta kaštonų alėjų, nemažai retesnių medžių, tarp jų ir atvežtinių: mėlynųjų eglių, tujų, šilpušių, turkinių lazdynų.

Prie pilies tuo laikotarpiu buvo įrengta fontanų – jiems vanduo atvestas mediniais vamzdžiais iš rytinio tvenkinio.

Raudonės parko kūrimo darbai vyko iki 1930 metų.

Šiaurinėje Raudonės pilies pusėje stovi į pilaitę panašus 1877

Raudonės pilies-rūmų fragmentas

m. statytas mūrinis malūnas. Jis čia pastatytas dvaro ūkio reikalams. Čia gyvendavo tarnai, buvo ratinė. Po Pirmojo pasaulinio karo čia taip pat buvo gyvenama, dalis patalpų buvo paversta javų sandėliais. Nuo 1923 m. pastate vėl veikė malūnas.

Turistams lankyti atidarytas 33,5 m aukščio pilies bokštas, iš kurio atsiveria graži panemunių panorama. Raudonės pilies bokšto lankymo valandos balandžio 15 d. – spalio 15 d: pirmadieniais – šeštadieniais 10–16 val.

1923 m. Raudonėje buvo 41 sodyba ir 215 gyventojų, 1937 m. – 280 gyventojų. Čia tuo metu veikė valsčiaus savivaldybė, paštas, mokykla, policijos nuovada, sveikatos punktas, smulkaus kredito draugija, malūnas su lėptipjuve, dvi parduotuvės, spirito varykla, pieninė su sūrine ir kt.

1932 m. Raudonėje pastatyta mūrinė Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia ir įsteigta parapija.

1940 m. Raudonės parapijai priklausė 2167 parapijiečiai.

Šiandien į miestelį atvykę turistai dažniausiai suka apžiūrėti pilies, jį supančio parko, kur auga

Gedimino ažuolas, liepa su 7 kamienais, liepų alėja, yra Beždžionkalnis, Meilės kalnas, Draugystės kalnas, Šaulių aikštė, kur vis dar gražiai atrodo ir 1877 m. statytas Raudonės malūnas.